

Malo dni potem, ko se je godilnica z vodo napolnila, se prične voda rumeniti in peniti, to je najboljše znamenje, da se je kemična krojitev uže pričela. To znamenje se potem od dne do dne bolj razvija, v malo dneh se zasliši tudi neko barklanje, in voda prične neprijetno dišati.

Kedaj je lan zadosti godán, to je, v koliko dneh, to se ne more prav zanesljivo naprej povedati, kajti to je odvisno od vodne toplote. Če je vreme toplo, toraj tudi voda, je mogoče, da je lan v 8 dneh, in lahko še poprej, popolnem godán. Ako je pa voda hladna, tudi 10 do 14 dni lahko preteče. Čeravno se ne more naravnost povedati, ta in ta dan bo gojenja zadosti, to nič ne dé, saj poglobitna reč pri vodnem gojenji je le „poznati zadosti godán lan“, naj si bode to, kakor hoče; od tega le je odvisna dobrota prihodnjega prediva. Se ve da je moral biti lan brez pogrška.

Prehitro iz godilnice pobrani lan se slabo tare, kar je vzrok, da odpade pri sledečem omahavanji z lesom tudi dosti lika, ker se ga še preveč drži. (Omahavanje je delo, katerega večina naših kmetovalcev ne pozná, kaj več o tem sledi drugi pot.)

Prepozno iz godilnice pobrani lan pa uže gnjiloba prevzame, in to je krivo, da vso trdnost zgubi. Iz tega se razvidi, da je silo važno to, da se spozna ravno zadostno godán lan; zato bode gotovo prav, da natanko povemo, kako se ima o tem skušnja vršiti.

Ako je prav gorko vreme, je dobro, da se gre uže četrti ali peti dan k godilnici po skušnjo, to je, ena pest stebel se ven petegne in opazuje, kako so se stebela spremenila. Če se loči lik, kateri se ima od vrha proti koreniki izmed posameznega stebela potegniti, nerad, in ne ves naenkrat v podobi traka, ampak le v posameznih debelejših nitih; potem je gotovo, da lanú še dosti manjka. Taka skušnja se mora pa na več steblih ponoviti, na debelih kakor tudi na drobnih (debela so nekoliko pred godna). Čez dva ali tri dni je treba zopet poskušati. Ako se lik uže rajše in tudi bolj skupno trakasto loči, je to uže boljše znamenje, izdatno pa le še ni. Da se še bolje prepričamo, pričem da je, treba poskušati slečeno steblo zlomiti. Če se ne dá zlomiti, ampak le nagniti, sme se zopet reči: „lan nima še zadosti.“ Še le takrat, kedar se lik kaj rad in ves na enkrat v podobi traka od stebela loči, steblo ob skušnji prelomi in kaj rado in z glasnim pokom odpade tako, da se ga ne ena nitka ne drži, takrat še le se sme reči: „lan ima zadosti, vèn ž njim“. Ta zadnja skušnja pa se mora izvršiti na debelih in drobnih steblih enako. — Tudi ne zadostuje to, da se le ena pest stebel skušnji podvrže, ampak potegniti se morata cela dva šopka ven, to je eden iz srede in drugi od kraja. Ako so znamenja na obéh skozi in skozi enaka, potem je čas, vodo koj izpustiti, in lan daljnemu obdelovanju podvreči.

Za posebno dobro znamenje dognanega gojenja je, ako se na krivih steblih zapazi, da se je lik sam po sebi od krivega lesa ločil, tako steblo je loku na goslih podobno.

Prvo delo po dovršenem gojenji je to, da se snopiči na lahko, tako, da se ne razvežejo, na breg spravijo, da se voda nekoliko odcedi. Uže čez kake tri ure ali pa še poprej, se smejo začeti majhne okrogle kapelice delati (vsak šopek dá eno kapelico). V majhnih kapelicah se ima lan posušiti; da se pa to lahko zgodi, mora biti prostor, na katerem so kapelice postavljene, zračen in sence prost.

Iz mokrih, zeló polzlih stebel kapelice napravljati in postavljati, zdi se na prvi hip, da ni mogoče, a

vendar gre. Vzame se namreč snopič in se nese na ono mesto, kjer ima prihodnja kapelica stati. Tu se na tla poleže in vez skoro do vrha potegne. Ko je to storjeno, potem ni treba družega, kakor vrh z levo roko nekoliko v znak vzdigniti in trdno držati, z desnico pa blizo polovico šopka, kar je mogoče, proti desni nogi po tleh razširiti.

Na to se prime vrh z desno roko, in z levo se druga polovica šopka, kar se dá, proti levi nogi razširi. Ako se konečno vrh vzdigne, stoji uže dovršena kapelica.

V tako postavljenih kapelicah ostane lan varen, dež mu ne more škoditi.

Kedar je vnanja stran suha, je tudi čas kapelice obrniti, tako, da pride notranja stran za vnanjo.

Kedar je lan dobro godán, se lahko koj, ko je suh, pod streho spravi; ako je še premalo suh, lahko se za nekoliko dni po trati razgrne, kjer se gotovo popravi. Belgijanci razgrnejo vsak lan, naj je še tako dobro goden, po trati, da se nekoliko obeli. To delo zovejo drugi „drugo beljavo“, katero se pa pri vsacem lanu skoro ne dá izvršiti, akoravno je res koristno.

Godni in dobro posušeni lan je po takem za daljno izdelovanje pripravljen.

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Gosp. Baumgartner omenja, da se mu ne zdi umestno, da bi gostilničarji, kavarnarji itd. davčnega okraja Loke in Tržiča vkup imeli eno zadrugo in stavi predlog, naj bi bila v vsakem okraju po ena zadruga.

Gosp. Bamberg omenja, da bi gostilničarji davčnega okraja Tržič z onimi radovljiškega okraja lahko imeli vkup eno zadrugo.

Poročevalec nima ugovorov proti g. Baumgartnerja predlogu, omenja pa, da se združenje gostilničarjev radovljiškega okraja z onimi tržiškega okraja ne more priporočati, ker slednji pripadajo obrtnemu oblastvu v Kranji in ne v Radovljici.

Pri glasovanji se vsprejme odsekov predlog s spremembnim predlogom Baumgartnerjevim.

Zbornični tajnik dalje poroča o ustanovitvi zadrug v Ljubljani in omenja, da se je za obrte v ožjem pomenu po zaslišanji odbora obrtnega društva v Ljubljani sestavil po skupinah načrt, kateri je dodatek predstojecemu poročilu. Ker bi nekatere zadruge po tem načrtu imele premalo članov, naj bi se delalo na to, da se združijo z drugimi močnejšimi. Mogla bi se na pr. zadruga izdelovalcev instrumentov z ono obrta kovanega blaga, zadruga rokovičarjev, klobučarjev in krznarjev s krojači združiti. Ravno tako naj bi se delalo na to, da bi se zadruga usnjarjev, jermenarjev, sedlarjev in tapetnikov, kakor tudi lasopletov in brivcev združila z drugimi zadrugami. Gledé trgovinskih obrtov se je držalo od vis. c. k. trgovskega ministerstva za statistična dela doposlane razredbe. Ker pa je število posamnim zadrugam oddeljenih obrtov večidel prepičlo, in so trgovski obrti, da-si pripadajo različnim kategorijam, vendar le sorodni obrti, naj bi se trgovski obrti razdelili v tri zadruge, in sicer:

1. v zadrugo sodno protokoliranih trgovcev,
2. v zadrugo neprotokoliranih trgovcev, in
3. v zadrugo malih trgovcev.

Poročevalec stavi v imenu združenih odsekov pred-

log: Poroča naj se v tem smislu mestnemu magistratu in podpira naj se pri ustanovljanju daljnih zadrug.

Zbornica vsprejme predlog jednoglasno.

Zbornični tajnik poroča o dveh ulogah c. k. okrajnega glavarstva Kamnik, naj bi zbornica izrekla svoje mnenje o ustanovljenju zadrug. Po sklepu se predlagajo za politični okraj Kamnik naslednje zadruge:

1. Zadruga gostilničarjev itd. za davčni okraj Brdo;
2. zadruga gostilničarjev za davčni okraj Kamnik;
3. zadruga mlinarjev in žagarjev v političnem okraju Kamnik;
4. zadruga lončarjev za politični okraj Kamnik;
5. zadruga pekov in medeničarjev za politični okraj Kamnik;
6. zadruga drugih rokodelskih in dopuščanih obrtov v političnem okraju Kamniku;
7. zadruga večjih trgovskih obrtov;
8. zadruga malih obrtnikov za polit. okraj Kamnik.

Nekateri obrtniki okraja kamniškega vložili so dve vlogi, izmed katerih ena zahteva, naj se združijo za politični okraj Kamnik v eno zadrugo naslednji obrti: kovači vseh vrst, kleparji, pasarji, mizarji, sodarji, zidarji, kamnoseki, tesarji, izbni malarji in barvomazniki, podobarji, steklarji, nožarji, sedlarji, knjigovezi, ključavničarji, urarji in kolarji.

Proti združitvi teh obrtovalcev v eno zadrugo bi se principijelno ne moglo ugovarjati, ker bi štela blizu 100 članov in se toraj naprej ne more odrekati ji sposobnost za obstoj. Poleg te pa bi se morala ustanoviti druga zadruga rokodelskih in dopuščanih obrtov, katera bi obsezala druge obrtne kategorije, izimši gostilničarje, mlinarje, žagarje, lončarje, peke in medeničarje. V ti zadrugi bi bilo blizu 150 članov, in tudi ustanovitvi te zadruge bi se ne moglo ugovarjati.

Kar se tiče druge vloge, naj bi se delalo na to, da se vsi, katere koli vrste obrtovalci v političnem okraju Kamnik združijo v eno zadrugo, se opozarja na predstoječe poročilo.

V imenu odseka se torej predlaga: Zbornica naj izreče c. k. okrajnemu glavarstvu v Kamniku v smislu tega poročila svoje mnenje.

Zbornični tajnik poroča o dopisu c. kr. okrajnega glavarstva v Rudolfovom, katero predlaga naslednje zadruge: Za davčne okraje Rudolfovo, Žužemberk in Trebnje po eno zadrugo z živili oskrbovalnih obrtov in po eno zadrugo z oblačili oskrbovalnih in trgovskih obrtov, potem zadrugo stavbenih obrtov in zadrugo ostalih obrtov za političen okraj Rudolfovo.

Odsek ne more priporočati zadruge z živili oskrbovalnih obrtov, ker so v nji trgovski obrti z rokodelskimi in dopuščanimi združeni, kateri pa nimajo med seboj nič skupnega. V to zadrugo so združeni naslednji obrti: Peki, mlinarji, gostilničarji, mesarji, trgovina s čebelami, branjevci, točarenje kave, sladčičarji, prodaja mesa in trženje z deželnimi pridelki. Zadruga v okraju Rudolfovom bi štela 434 članov, med temi 243 gostilničarjev, zadruga v žužemberškem okraju 150 članov, med temi 102 gostilničarja, zadruga v trebenjskem okraju 103 člane, med temi 62 gostilničarjev.

Odsek tudi treh zadrug z obleko oskrbovalnih in trgovinskih obrtov priporočati ne more, ker imajo kramarji, čevljarji, krojači, izdelovalci lesenega blaga, trgovci z mešanim blagom, usnarji, prodajalci usnja, trgovci z železom, krojnim blagom in specerijami, klobučarji, prodajalci moke in kruha, lasopleti, voščeničarji, izdelovalci dežnikov, prodajalci pisalne priprave, knjigo-tržci in sukno-brivci, kateri so v tej zadrugi združeni, premalo skupnih interesov; razun tega pa bi zadruge v davčnem okraju Žužemberk in Trebnje imele premalo članov.

Proti zadrugi stavbenih obrtov se je odsek zaradi tega izrekel, ker bi štela premalo članov. Iz ravno ti-stega vzroka ne more odsek priporočati zadruge ostalih obrtov za okraj Rudolfovo.

Odsek torej predlaga: Zbornica naj v smislu tega poročila svoje mnenje izreče ter priporoča ustanovitev zadrug, o katerih se je v prvem poročilu govorilo.

Zbornica predlog vsprejme.

Zbornični tajnik poroča o ulogi c. kr. okrajnega glavarstva v Radovljici, naj bi predlagala ustanovitev 6, oziroma 7 zadrug.

Odsek tudi ne more priporočati, naj bi se za vsak davčni okraj Kranjska Gora in Radovljica ustanovili po dve zadrugi, izmed katerih bi ena obsezala rokodelske, druga pa dopuščane obrte, in sicer zaradi tega ne, ker bi zadruga rokodelskih obrtov v davčnem okraju Kranjske Gore štela samo 43 članov in ker so interesi ostalih obrtov, kateri bi se vzeli v zadrugo, preveč različni.

Odsek tudi drugega predloga priporočati ne more, ker bi ustanovitev v tem priporočene zadruge pekov, trgovcev s čebelami, gostilničarjev, branjevcev, mesarjev in kupcev zadela na prevelike težave. Zlaga pa se odsek z mnenjem c. k. okrajnega glavarstva, naj bi imeli žebjarji in drugi železo izdelujoči obrti v Kropi in Kamnigorici posebno zadrugo.

Zadnjo spremembo v glavnem poročilu predlaganih zadrug predlaga odsek za okraj Radovljico naslednje zadruge: 1) Zadrugo rokodelskih in dopuščenih obrtov s 311 člani; 2) zadrugo gostilničarjev, pivovarjev, žganjarjev s 213 člani; 3) zadrugo mlinarjev in žagarjev z 129 člani; 4) zadrugo železo izdelujočih obrtov v Kropi in Kamnigorici z 80 člani; 5) zadrugo trgovcev, kramarjev, lesotržcev in branjevcev s 177 člani, kateri naj bi se pač delili v dve zadrugi, in sicer v zadrugo večih trgovskih obrtov in manjših trgovcev.

Pod 1. 2. 3. in 5. predlagane naj bi obsezale ves političen okraj radovljiški. Fužine na Savi, Javorniku, v Bistrici, Beli Peči, v Fužinah in v Radolni, potem tovarne za kose in pile v Beli Peči se kot tovarniški obrti ne uvrsté v zadruge.

(Konec prihodnjič.)

Zabavne stvari.

Noč pred sv. dnevom.

Maloruska povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj, preložil L. Podgoriški.

(Dalje.)

„Mraz je“ — pritegnil je Čub — „ne zameri vprašanju: s čim ti natiraš svojo obutal, ali s salom, ali s smolo?“ — A ni hotel tega izvedeti, rad bi bil le vprašal, kako je starosta zašel v vrečo, pa je sam bil zmočen, da je govoril vse kaj drugega.

„S smolo raji“ — odgovoril je starosta. „Nu, osvobajaj, Čub!“ — rekel je in odšel izpod strehe.

„Zakaj sem ga jaz bedak vprašal, s čim natira obučo?“ — vprašal se je Čub. „Uh, Soloha!“ takega človeka skrije v vrečo! . . . Dej, vražja baba! A jaz bedak . . . kde je ta prebita vreča?“

„Vrgla sem jo tijà v kot, nikogar ni več v njej“ — odgovorila je Oksana.

„Znam jaz te burke, da nikogar ni več v njej! Dajte jo le-sem! tam še nekdo sedí v vreči! Zavetujete njega prijateljico . . . Da ga ni?! — Dej, preteta baba! A dejte, kako je sveta, kakor bi nikogar še ne bila ugriznila v ustni.“